

MÁLTEIGURIN

Úr Orðafari

VÆLKOMNIR FRÆNDUR!

Fyska mánevndin fagnar umboðum fyri málnevndirnar í hinum Norðurlondum og býður teimum hjartaliga vælkommum til fundar í Føroyum við vón um fróðligar fyrilestrar og umrøður um evnini mál og miðlar og mál og kyn. Tað er søguligt, at fyrsti ársfundur hjá hinum nýstovnaða Málráði Norðurlanda, ið reist er á toftum Málstovu Norðurlanda, verður hildin he rum somu leið. Málsmálarvið í Norðurlondum hevur staðið sína roynd í mong árin, men neyvan man tørvurin á tí nakrantíð hava verið størri enn júst nú, ið »altjóðan« og »heimskringing« eru hugtøk, ið trøka javnt og samt á. Nú kann tann tykja lítill, ið fyrr var málsligt stórveldi her um vegin. Nú ræður um seming og áralag.

HEINTA - HENTA

Hetta eru tvey fullgóð føroysk orð, men tey merkja hvørt sitt. At heinta er at »fara eftir« einum-hvørjum, upprunliga heinta, t.e. »taka heim« el. til. At heinta er eisini at taka fiskiloddið nakað upprá, eftir at tað er komá botn. Samsvarandi navnorð er heinti, t.d. kenna í heinta, t.d. »kenna í somu løtu, sum heintað verður«. Annað er at henta, t.e. »taka upp við hondini ella upp í hondina«, avleitt av orðinum hond. Vit henta ber, lesull o.a. Stuttligt er, at lesullarlagdur eitur hentilaged á hetlandskum - lesa merkti upprunliga at »henta«! Nú vil so til, at heinta eitur hente á danskum. Hetta hevur vilt mangan til at hald, at henta er ikki nóg gott føroyskt orð, men at tað heldur eitur at vera »heinta«. Í barnasøgum hoyrist ið so sjáldna, at tey »heinta« ber, og fyri stuttum ljóðaði, at menn høvdu »heintað« mandarinir suður í londum. Av frásagnini skiltist, at teir høvdu ikki »verid eftir« mandarinum, men teir høvdu hjálpt til at henta henda leskiliga ávøkst, t.e. taka hann niður úr trønum.

»AT TAKA TARV«

Gitið er tað, sum maðurin segði á sinni, at nú var »at taka tarvin við hornunum, sum tað eitur á føroyskum«. Tað er bara tað, at soleiðis hevur tað aldri titið á føroyskum. Hetta er einki uttan hitt danska orðafellið »at tage tyren ved hornene«, ið hermit er eftir orð fyrri orð. Var rætt hermit, hevði tað verið tað, tað var. Men ved samsvarar her als ikki við føroyskt við. Tú kanst taka fisk við høvdi og gørmum, men hví nevna tað, tá ið tú fyrst fert í holt við at taka ein tarv, at nú tekur tú hann við hornunum. Annað hevði verið lögdi! Skuldu vit roynt at týtt orðafellið, var ein møguleikin kanska: At taka um hornini á tarvinum, men tað tykir heldur lofnað. Í fornum máli varð tikið til, at maður var »harður í horn at taka«, og er tann myndin helst komin av tøkum við tarv.

ANNAR

Talað varð um tveir lutir. Í staðin fyri at siga annar, sum rætt er, segði maðurin »tann eini«! Deydligt.

FISKAVIRKING ER HON!

»Fiskavirking er deyðadømt«, stóð einaferð at lesa við stórum stovum framman á einum av bløðunum, og í greinini inni í blaðnum, sum víst varð til, stendur, at »Fiskavirking er sloppið at standa sína roynd«, og har standa eisini endurtikin orðini á framsíðuni: »Fiskavirking er deyðadømt«. Hvat er tað, sum ger, at kvennkynsnavnorð kallar á lýsingarorð og -hátt í hvørkiyni? Er føroyskt um at far á partalag við mál, har sum tað er í samljóði við mállærna at siga eitt nú: »Sild er godt« og »Mælk er dejlígt«?

HALDA Í

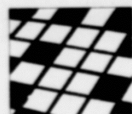
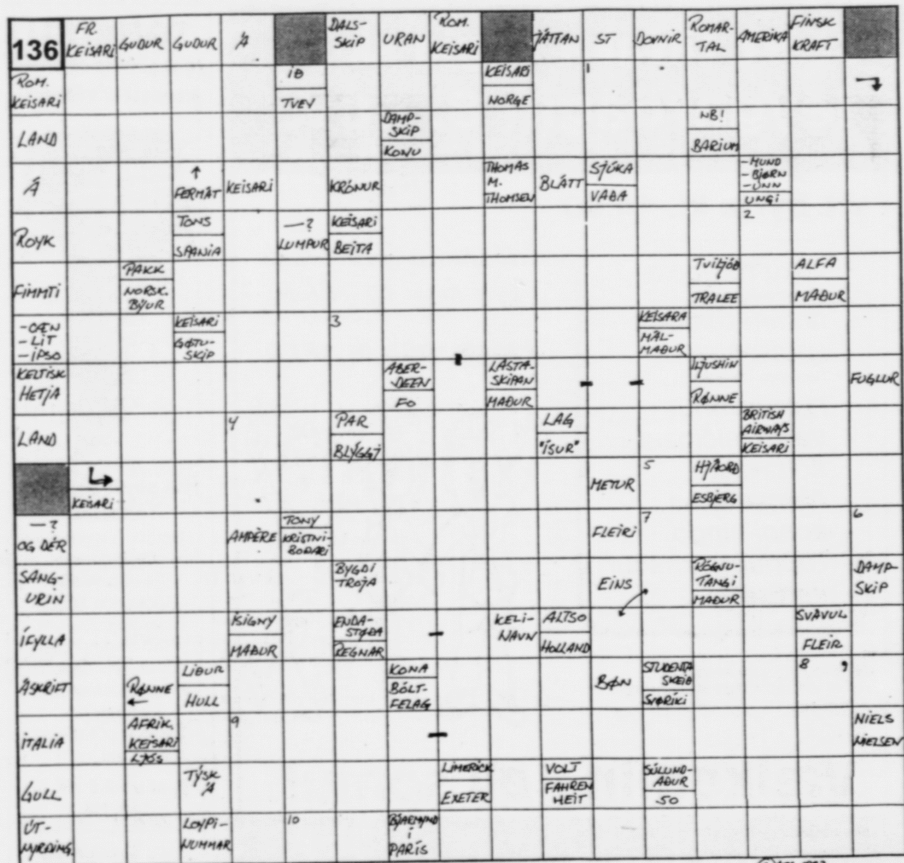
Tað hoyrist meir enn so sagt t.d.: »Halt í hondini á mær«, »halt í bandinum«, ikki bara av bønnum, men eisini tilkomnum fólki. Hetta er so skeið, sum tað fer verið. Tað rætta er: »Halt í hondina á mær«, »halt í bandið«. Hvønn fall og ikki hvørjumfall!

»HER Í SUMMAR«

Hetta er óføroyskt tiltikið, tó at orðini hvørt sær eru føroysk. Heldur átti at verið sagt: »Nú í summar« ella bara »í summar«.

HHH

Styttingarnar tróta ikki nú á døgum. Henda her omanfyri skal vist merkja »hægrí handilsprógv«. Tykir neyðugt at bera fram styttingina og ikki hitt fulla heitið, áttu fjølmíðlar at eirt fólki fyri at latið hana ljóða »há, há«. Tíðin átti so sanniliga at verið farin frá slíkum málsligum eftirstøðum! Skal verða stýtt í hesum føri, sigið so »há, há«!

KROSSORDAGÁTA

Loysnin frá seinastu viku
Loysunarorðið: EYSTRAHORN

S	K	J	A	L	F	A	N	D	A	F	L	J	O	T
K	E	I	S	A	R	I	U	N	G	A	R	N	N	
A	F	T	R	E	U	R	N	Y	D	E				
G	L	V	N	U	I	G	T	O	S					
A	A	R	A	V	F	A	N	G	L	A	S	T	K	
S	V	A	N	S	A	R	E	G	N	E	I	A		
T	I	M	I	H	A	N	S	I	N	E	G	A	V	
R	K	S	S	R	N									
O	A	L	K	A	G	G	I	E	R	O	S			
N	K	S	A	G	A	Y	E	L	L					
D	A	N	E	B	O	R	G	J	H	E	K	L	A	
135	R	E	R	R	E	N	S	K	A	M	O	D		
H	L	I	B	A	R	E	N	D	I	S	S			
O	S	S	B	A	F	R	R	A	K	R	A	R		
R	E	S	T	O	R	F	E	A	I	A	N			
N	N	E	R	E	I	M	S	K	I	P	S	U		

Hvønn leygardag

er krossordagáta í blaðnum. Drigið verður millum røttu inn-sendu loysnirnar. Vinningurin er ein bók frá Bókadeild Føroya Lærafelags ella Føroya Skúlabókagrunni. (Krossa av á listanum høgurdeg, hvørja tú best kundi hugsað tær). Fyri at verða við í dráttinum um vinningin, má loysunar-orðið vera okkum í hendi í seinasta lagi hósdagin. Vinnarin verður saman við loystu gátuni kunngjørdur í blaðnum næsta leygardagin.

Sendið loysunarorðið til: Sosialurin, Box 76, 110 Tórshavn – og viðmerkið »Krossordagáta nr. ...« á bjálvan.

Vinnari: Gunnleiv Dalsgård
Varðabú 32
100 Tórshavn

Loysunar-orðið:

Navn:

Bústaður:

Bygd/býur:

Lesið føroyskt – hugsið føroyskt!

Frá
BÓKADEILD
FØROYA LÆRAFAELAGS:

- ☐ Ljósini slókna
- ☐ Søgur úr Port Janua
- ☐ Biblían í orðum og myndum
- ☐ Indiánararnir. Sagan um upprunafólkið í Norðuramerika
- ☐ Mangt er millum himmal og jørd

Frá
FØROYA
SKÚLABÓKAGRUNNI:

- ☐ Samfelagsfrøði 1. Tú og samfelagið
- ☐ Heimssoga 1
- ☐ Sagan um hini
- ☐ Lív og gróður
- ☐ Orðaskyn. Mín fyrsta orðabók

Bøkur og annað tilfar
– bæði innan og uttan skúlagátt.